

թիւներով բաւականաւոր թողունք ուրիշ ազդեցութեամբ պետերը, առնենք միմիայն Պոլսի արագ քաղաքը: Ա. Եւսեփ մասնաւորաբար այդ պաշտօնին համար պատասխանած է Եւրոպայի մէջ, ունի իր արանութեան եւ փոխօգտութեան երկու տօքթօրաթ, աւտոնոմիտ նաեւ անձնութեան թիւն եւ անշահախնդրութիւն: Իր այս բարեմասնութեանը շնորհիւ էր որ կրցաւ այսքան տարի վարել այդ պաշտօնը ու յաջողի քաղաքական շատ մը կընճոտում թիւանց:

Կար ժամանակ մը, որ մեր ազգային գործերը ամբողջութեամբ ձեռք խաղալիք եղած էին, որով մարդ պատրաստուէր պէտք չէին զգացած. նոյն. իսկ իրենց քէֆին համար ֆուրուսներ լիակալ քար մը կարճ ժամանակի մը մէջ ձեռնադրել տալով պատրիարքներու տեղեւոր յանդգնութիւնը ունեցան. թէեւ Օսմաններ, Ռուսներ, Եւրոպացիներ Սահմանադրութիւնով անձնաւորներն ատոնց ապերաստան ընթացքը, բայց անոնք ալ մարդ պատրաստուէր կարեւորութիւնը չըզգացին. Հիմա, որ զգեպտիկներն դար է ու ամէմը չ'առնէր, զարգացած ու զիտուն երեւալու համար անկրօնութիւն ու անասունութիւն կը ծախէ, պիտի գրտնաւոր լուրջ ու խոհուն մարդիկ, որոնք բազմակողմանի ու լայն հայեացքներով զգան ու գնահատեն մեր հոգեւոր բարձր պաշտօններուն կրօնականէն զատ քաղաքական մեծ դերը ու ատոնց համար մարդ պատրաստելու հրամայողական պահանջը:

Ամէն հիւանդութիւն իր դեղը ու դարմանը ունի եւ միեւնոյն դեղը տարբեր խառնուածքներու համար, սպասուած նոյն արդիւնքը չի տար. նոյն պէս ալ ամեն ազգ, ամէն ժողովուրդ իր տոհմային քաղաքականութիւնը ու շահերը ունի, հետեւաբար ուրիշ ազգերու համար պատրաստուած ծրագրերն, տարբեր ժողովուրդի մը համար օգտակար ըլլալու տեղ փնտրակար ու կրօնաւարար կրլայ շատ անգամ Ա. հա այս վիճակին մէջ է Հայ ազգը, ուստի հին եւ նոր սերունդը առանց իրար ատելու պէտք է ձեռք ձեռքի տալ եւ պահպանել մեր գոյութեան հզօր ազդակները, որոնք են, լեզու, գրականութիւն, ազգային անկախ եկեղեցի ու իր շնորհիւ ազգին տրուած անանձնաշնորհներն, որոնք ապահոված ըլլալով մեր ազգին գոյութիւնը, իր ինքնուրոյն ազգ, կրցանք քրիստոնէայ մեծ ազգերուն հետ քայլ առ քայլ յառաջանալ եւ մեր ցեղային ընդունակութիւններն ու ճարտարութիւնները ցոյց տալ աշխարհի եւ միջազգային ընտանիքին մէջ, եթէ ոչ անկախ, գէթ իբր քաղաքակրթութեւ ու իմ ցեղ մը յարգանքի ու համակրութեան բաժին մը ապահովելու: Ուստի ասանկ քաղաքակրթութեամբ ազգի մը ներկայացուցիչը պէտք է իր անձին վրայ փայլեցնէ սոյն ազգի՝ զարգացման բոլոր տարրերը: Աւելին, յարմարագոյնը Իւստինիան Սրբազանն է, որուն տեղապահութեան միջոցին ունեցած գործունէութիւնը երբեք չի կրնար ստուեր ձգել իր անձնութեան բարեմասնութեանը վրայ, վասն զի այդ միջոցը անելի փոթորիկի մը օրերն էին, որուն սպառնալիքն ամէն փշուրեցան հսկայ կաղնիներ, միայն իզմիրիան Հայրիկի կէս դարու ժողովրդականութիւնը կրցաւ ապահովել մը պէս տեղալ, իսկ Դուրեան Սրբազան, իր անբարեբաղիտեանը ու հեղահամարձայն բնաւորութեամբ այդ անոնի փոթորիկէն առանց ազդուելու՝ հեղափոխութեան մը պէս անխռով սահեցաւ: Աւելին չեմ կարծեր որ այս:

երկու քէն զատ ուրիշ մը կարենաւ տեղալ այդ միջոցին: Միթէ մենք ալ արտասահմանի մէջ մինչեւ ցարդ այդ կեանքը չապրեցանք, մեր ո՞ր հանրային գործերուն մէջ կուսակցական արցակցութիւններ մուտք չի գտան. շատ անգամ չի նուաճ՝ գործ մը իմնալու յետոյ կ'ազդանք իմնալ միշտ ի վնաս թշուառ ժողովրդին գերագոյն շահերուն: Այժմ արտասահմանը Պոլսի փոխադրուած է մինչեւ որ գերբը ճշգրտին ու ժողովուրդը հիասթափուի ատենք տեղի կուենան. բայց բարեքաղաքար Ազգային ժողով մը կայ, որ հայրենասէր, անձնուէր ու ազգին համար տառապած անձերէ կազմուած է մեծաւ մասամբ որ պիտի կրնայ զօրաւոր ու անկողի ըլլալ օրուան պատրիարքին եթէ իզմիրեան Հայրիկի խորհուրդին հետեւելով՝ Սահմանադրութեան տառէն աւելի ոգւոյն հետեւին: Չէ՞ մի, որ, արտասահման հղած ատենին ամենէն աւելի կը գանձաւէն ու կը զայրանային կեդրոնի անգործութեան եւ անհոգութեան համար: Ուրեմն գործին սիրուն պէտք է երբեմն տեղի տալ զիտուն:

Իսկ Տրդատ Սրբազանի կարողութիւնը ոչ ոք կուրանայ, բայց անկալ իր սաղմայ համար միակ եկեղեցականն է որ գիտէ վաճառք բոլոր գաղտնիքները, միաբանաց նկարագիրը եւ կարող դանդաղ օրէնքին հպատակեցնելու:

Երուսաղէմը ոմանց կարծածին չափ անօգուտ բեռ մը չէ մեր ազգին վրայ: Հայ ազգն ինչ գոհողութիւններ է ըրեր մինչեւ հիմա, իր լեզուն, իր գրականութիւնը, իր պատմութիւնը եւ իր ճարտարագործութիւնը աշխարհի ճանչցնելու համար: Ի՞նչ նախնիք միջոցներ կ'ուսուցի են Միթիթարեաններուն՝ այս ազգասիրական գործին հետեւին: Համար, բայց Երուսաղէմը գործեր է վեր ալ գործը տեսնել է ու կը տեսնէ: Երուսաղէմը միջազգային հանգամանք մը ատած է, հոն ո՞չ միայն ուխտաւորներ կերթան, այլ Եւրոպացի զբօսաշրջիկներ, պետական անձեր, երկրաւորներ, նոյնիսկ վեհապետներ, տարին տասներկու ամիս պակաս չեն այցելուներ ու ամեն մեր վաճառք կայքերն եւ լաւ տպաւորութեան տակ կը մեկնին, շատեր իրենց ճամբու յոթնը գրած ատեն այդ վաճառք ազդուած հայրենի համար նպատաստու բաներ կը գրեն: Ասկից զատ, հայ արական ու իգական սեռին ճարտարագործութիւնը, նուրբ ճաշակը ու ստեղծագործողութիւնը պատկերացնող ինչ հնութիւններ կան հոն, որ բնաւատ ձեռքերու մէջ որքան պիտի ճարտանա ու փայլեցնեն իրենց օգուտը: Երուսաղէմ գտնուած տեղն ու օթեհարկը տարուան ասեղնազօրութեամբ մը ցոյց տուին, կրնամ ըսել թէ՛ իր բնութեամբ ինքնուրու, ծաղիկներու եւ զոյններու դասաւորութիւնովը Եւրոպացի կրնորէն նախաձեռն շարժել: Ուստի Տրդատ Սրբազանի պէս հասէր, բանասէր եւ ուսումնասէր եկեղեցականի մը շունչին տակ Երուսաղէմը ինչ ճամբաներ կը հասնի, թէ՛ թանկագործութեան կը հասնի, թէ՛ թանկագործութեան ու մատենադարանը կը ճոճուի:

(*) Ինչպէս Գերմանիոյ կայսրուհին էր իր ամուսնոյն Վիլհելմի հետ Երուսաղէմ այցելեց, ներառեալ ձեռագործները զիտելով հիացաւ եւ չէր ոգեր մէկը ձգել, վերջապէս Տ. Յարութիւն Պատրիարք ստիպուեցաւ ընել «այդ ձեռք ըլլալ նուէր վաճառք»: Այլ կայսրուհիին ուրախութիւնը չափ չուէր:

խանան եւ թէ տպարանը նախաձեռնի վիճակի մը մէջ գործելով՝ իր թերթը կուենայ, ինչ որ հրամայողական պահանջ մըն է այդպիսի մեծ միաբանութեան մը համար: Անշուշտ ստույգ այն ատեն կըլլան եթէ Ազգ. ժողովը անկեղծօրէն ուժ տայ, ներքին կանոնադրութեան գործադրութեան համար անշուշտ ըլլալ ու ամսականաւոր քաջ հաշուազէտ մը վարձելով՝ կրկնատու մարի գրութիւնը հաստատէ եւ ամեն տարի մանրամասն հաշիւ պահանջէ: Գալով Հայաստան Սրբազանին, անկալ թէեւ արհամարհելի ուժ մը չէ, բայց թէ՛ ծեր է եւ թէ՛ հիւանդոտ: Ասկէ տասն եւ հինգ տարի առաջ միշտ իր հիւանդութեան վրայ կը խօսէր. նոյնիսկ յուսահատած էր եւ իր անձնական զգեստները քանի մը եկեղեցականներու նուիրեց: Ուստի չեմ կարծեր որ նա աւանդ ծանր բեռի մը տակ մտնալ ուզէ: Արդէն 1894ին երբ Պատր. Տեղապահ էր, Ալեքսանդր Սրբաբանի հետ, ոգի ի բոլին աշխատեցաւ իզմիրեան Հայրիկի ընտրութիւնը յաջողցնելու, պահպանողականներու ընտրութիւնը ճարձգեցին իրենց հանելով:

Մրամ աղծթարար ազգիս
Ներսէս Գեղեցիկ
Տօգրիչ, 10 Փետր.

Յ. Դ. — Քաղաքիս հայ օրիորդները զեղեցիկ գաղափարը ունեցան իրենց ձեռագործները Հայաստանի սովետացիներին նուիրելու, որոնք վիճակահանութեան գործելով 400 ֆր. չ'ափ գումար մը գոյացաւ, որ պիտի զբերէր իզմիրեան Հայրիկի թէեւ վարժարանի պարտքին եւնդիրը վերջերս սպառնական հանգամանք մը ստացած էր եւ հոս գտնուող պանդոկներուն համար ալ մասնակի հանգանակութիւններ կըլլար, բայց ընդհանուր սովետացի համար ալ բան մը ընելու բաղձանքը կար: Ուստի քաղաքիս հայ օրիորդները այդ նուիրատուութիւնը աւելի հանելի լինի իրենց գովելի ընթացքով: Ի միջի այլոց շնորհակալութեան արժանի են օրիորդներ Բ. Հճ. Գաբրիէլեան, Հճ. Մարտիրոսեան, Թոգանեան, Արապեան եւ Ալվազեան, որոնք ամէն փանջ ինչայցից գործին յաջողութեան:

ՆՈՅՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՎԻՃԱԿԷՆ

ՆԱՄԱԿ ԴԵՐՁԱՆԷՆ

Մեծաշնորհ ծափերու եւ կեցեցեաներու մէջ ողջունեցաւ Յուլիս 11ի ազատութիւնը՝ 500 տարիներու բռնակալ լուծին տակ կտրուած ճշունդ, տառապող ամբարձր նորածագ ազատութիւնով արթնլու, անհուն ցնձութեաններու եւ ուրախութիւններու մէջ եղբայրական դաշինք կը կնքէ. եղբայր, եղբայր ըլլալ սովորութիւնով, ազգութիւնով, կրօնով, աւանդութիւնով մոռնալով պահ է աւ ընդ միշտ անցեալը իր սեւ քողերուն, իր դրնդակ քստմելի լափներուն տակ՝ սակայն ի գո՞ր: Սահմանադրութիւնը ցարդ իր 5—6 ամիսներուն մէջ ոչ մի իրական ապացոյց տուաւ խեղճ Դերջանի ժողովրդին՝ ազատութիւնը տալու իրենց: Ի օգնէ անդին անցած չուէր, ի զուր ժողովրդային ամբարձր «Հուրբիւթ», «Հուրբիւթ» կը պոտայ, եւ այդ բառին հակառակը կը գործա-

դրուի իր լայն առումով. կարծես թէ 1908-ի Յուլիս 11ը երբեք գոյութիւն ունեցած չ'լինէր, կացութիւնը նոյնն է: Կառավարական պաշտօնեաներու մէջ ոչ մի փոփոխութիւն, թահալ-տարական արտաքին քաղաքականութիւնը կը յարատեւէ՝ Մահմուտի, Էօմէրի, Ռուքշիտի սաղաթէլ ղեմքերը կուզան թշուառ ժողովրդին վերջին ապաւէնը խլել անուր հայհոյանքներով, խարաղաներու արտաքին ջանակութեան ու խոշտանգումներու ներքեւ: Աստի, Հաֆէզ Չափուշի, Մէհմէտ Օւպաշիի եւ այն ժանապարհներու հաւաքածոյ հատընտիր հայհոյանքներն եւ իրենց գարի, հասկի, իւզի տեսակ տեսակ համադրման կերակուրներու պահանջներն կը շարունակուին առաջինէն աւելի խիստ: Քրդական աշխատանքներն իրենց առաջի ոտքերուն կը կաշան. մասնաւոր Բոսնիցի բաղձալ տեղերուն տակ մտած կառավարութեան հովանաւորութիւնն ալ կը վայելին: Կարգ մը հայեր՝ որոնք յայտնի են արդէն իրենց անցնալի վատ արարքներով՝ որոնք պատուհասն եղած են Դերջանի խեղճ հայ ազգաբնակչութեան զիւր, զեռ կը շարունակեն անեղիւղ իրենց ճշունտներն ու կեղծքներն, իրենց Զորայրադաւ վատ զերէն Այս վարդի են Սուրբաբանի թորութիւնը: Դաւարեան Գէօր Յովհաննէսը, Մանուկեան Յարութիւնը, Վերջին տասնեակ տարիներէ ի վեր գիւղապետութեան պաշտօն կը վարէ բուն լայնելով միմիայն մի քանի պէյերու եւ Գեղեցիկ ազգաներու հովանաւորութիւնը:

Բազմաթիւ գիւղի Ունայեան Գանլը Սարգիս, սա անպիտանը զեռ անցնալ տարի մատնելով իբր խեղափոխական պատճառ եղաւ 7-8 ել խառնադրեալ բանտի սարսփելի խոշտանգումի ենթարկուելուն. անոնցմէ մէկ երկու քը մեռան խարաղանի հարուածներուն տակ, իսկ մնացեալները այնքան տառապելէ վերջ հաղի հաղ կարողացան իրենց անմեղութիւնը յայտնել եւ ազատուիլ: Ինքը այսօր խառնելի վարչութեան անդամ է: Զգնալ գիւղի Մանուկ Վահանեանը՝ սա ինչ բունի եւ վատ միջոցներու չէ գիտած գրաւելու խեղճ աղքատիկ գիւղացիներուն հոգերն ու բնակարանները գրեթէ ամենց փոխաբերութեան, կաշառելով լոկ կառավարական պաշտօնեաները եւ մի քանի Գեղեցիկ ազգաներ: Ոչ նուազ հոշակաւոր են նաեւ իրենց վարադրութիւններով թէրգեան Համբարձումը Վժան գիւղէն, Պապոյեան Ստեփան Գուրիեան գիւղէն, Մանուկեան Յովսէփ Դիւնիկ գիւղէն եւ այլն, զօրախառնար ասոնք մեծ թիւ մը կը կաղմեն գուտարին մէջ:

Միշտ նոյն թալանը, նոյն կողպատու մը նոյն կաշառքը, նոյն անիրաւութիւնները, նոյն ճշունտները եւ իր զիւրի, աւելի փայլուն կերպով կը կատաւելին քաղաքավար-ազատական «Իթիթի»-ն եւ թէրազը ձէմիլէթիս տեղիոյ մասնաճիւղի գաղմնապալմազ վոյստիկն ձեռքով:

Զեմ գիտեր ինչո՞ւ ասանկ զանգաղ սուրհանդակի յանձնած են ազատութեան թուղթը որ մինչեւ այսօր Դերջան հասած չէ:

Հապա սովը իր քանդի, սպաննող, արին քամող յատկութիւններով եւ կած է անհետացնել գաւառի մնացեալ կենսունակ ուժերը: յուսահատական գողցածի ճիշն է որ կը բարձրանայ մարած ամբարձր մէջէն հաց, հաց, ըլլալ այն կորեկի եւ գարի, բայց գաւառը հաց:

Ամէն գաւառ հայ լրագրութեանց մէկ մէկ սիւնակները գրաւած է, կո՞

կորոզիայի կը պոսայ իր անօթութիւնը եւ երբ մի օգնութեան ձեռքեր կը հասնին իրենց: Եւ ինչ որ Գեորգիան, թաղուած մոռացած թիւն խորը: Խեղճ յուսահատ, մոլորուն գիւշացին մի ելք, մի ճանապարհ է գոսձ ազատութիւն տրուող այս անհոգութեան կողմէ: Թեւեւ, այն է թղթի հայրենական անակն եւ հեռանալ ուր եւ ինչ: Եւ արդէն ընտելած է արտագողթի պանզը խտի դռնախփը: անուրժ հոսանքին քանի քանիներ ընտելանալով միասին կը լինեն զէպի Սեբաստիոն կողմերը: Երիտասարդութիւնը զէպի արտասահման Գաղթականութիւնը մեծ ծաւալ կը ստանայ Գեորգիան մէջ, կը հեծէ մոլորութիւնը իր օրհասական ճգնաժամին մէջ:

Չեմ գիտեր ինչո՞ւ, կարեկցող աչքեր չեն դառնար զէպի այս տուտպող գաւառի սրտաճմիկ տեսարանները, չեմ գիտեր մինչեւ ե՞րբ պիտի բարձրանայ ժողովրդային այս հեծկառքի ճիւղը չեմ գիտեր ո՞վ պիտի սրբէ այս ժողովրդի աչքերէն հոսող արտասուքի այս արիւնոտ կաթիլները:

Դերասանի մը

ՊՈԼԻՍԱԿԱՆ ԱՐՁԱՅԱՆՔ

Օսմ. Խորհրդայնի անգամ Զօհրայ եւ վարդէս էֆենդիներն ներկայացան վարչապետին եւ խնդրեցին որ վանայ մէջ իր հարստահարութիւններով ծանօթ Հիւսէյին փաշան, նաեւ Շաքիր, Խիզանի Գասըմ, Մուշի Շէյխ ձէլաէտտին ուղի Սէյիս Ալի տիրահաղակ ընկալեալները, իրենց գտնուած նահանգներէն ուրիշ գաղտնաբեր մը առնել: Գաղտնիքն «Երկու Մուհաբեթի» օրէնքով եւ արդարութիւնը գործադրուի իր բազմակի խտրութեամբ: Արդէն այս հարստահարիներուն զէպի միջին Հայերը, այլ Գեորգիան ալ կը գտնուեն գաղտնաբեր: Երեսփոխանները խնդրեցին նաեւ որ Բաբերգի մէջ ա՛յլ գործութիւնը վերահաստատուելու եւ Հայոց ու Թրքաց մէջ սէր ու համբարխութիւն գոյացնելու համար ջանքեր ընելան, որովհետեւ Հայոց վիճակը շատ տագնապալի ցոյց կը տրուի եւ նոյն իսկ համաձայնութիւն չեն զգար հեռագիր տրուելու Նոյնպէս խնդրեցին որ Սահմանադրութեան արամադրութեան համաձայն հաւասարութիւնն յարգուի եւ Մարտէն սկսկալ Հայերէն զինուոր տնտեսի ու զինուորական տնտէրք բոլորովն քննուի, քանի որ Հայ ժողովուրդն արդէն անկողնով է ատանկ տուրք մը վճարելու: Գաղտնի տարիներէ ի վեր միացած գիտնորական տուրքի պազը ինքերու, անոնք ալ չնորհան, սա հաշուով թէ այս տարուէն սկսեալ գիտնորագրութեանը քանի որ ըստ նախկին գրութեան լրենց ծրարած գիտնորական տուրք կը վճարեն, քսան տարուան համար վճարած են արդէն, ուրիշ ամբողջ գումարը կը հաւասարակշիւեն անցեալ տարիներու զինուորական տուրքի պազը ինքերու:

Տօքթ. ձէվահիբեան իրաւ բացած ըլլալով Հէյնէթի Թահգիթիէի նախորդ նախագահ հայական Մէհմէտ Ալիի պէտք, շարաթ օր տեղի ունեցաւ գաղտնաբերութիւնը Պալատի մէջ: Դատին ընթացքին տեսնուեցաւ թէ Տօք. Ալիին մատնիչ մը եւ կապակերութեան միջնորդ մը եղած է: Ընդհ. դատախազ ձէվալ պէյի արտասանած հետեւեալ խօսքերը յատկանշական էին:

«Գաղտնաբերայ Մէհմէտ Ալի եւ իր համախոհները բռնակալ ուժիմի տտեն հազարաւոր Հայերու տուններու եւ տեղերու գանդման պատճառ եղան, փրճացուցին զանոնք մէկ խօսքով Մէհմէտ Ալի ըստած արարած իր քմահաճոյքին ծառայեցող Հայերը որոնք Զապիթիէի զննաններուն մէջ փառեցան: Եւ սակայն Հայերը եղան որ ազատութեան ճամբան բացին առաջին անգամ: անոնք մեզի ցոյց տուին այդ ճամբան եւ այնքան զոհաբերութիւններ ունեցան: Ամբասանեալներու փաստաբանները թերեւս առարկան թէ «միւրուրդ գէման» եղած է, բայց անհիմն եւ անտեղի է այդ առարկութիւնը: «միւրուրդ գէման» ինչպէս կրնայ ըլլալ, քանի որ հին ընթերցատեն հարաւարուածները չէին կրնար գաղտնաբեր կանգնել»:

Իստատանը «միւրուրդ գէման» ինչպէս որոշելու համար իր վճիռը յետմզեց:

Բաբերգէն Իզուրի հեռագրուած է:

«Բաբերգի Հայ հասարակութիւնը ընդհանուր ջարդի մը երկի զին տակ կը գտնուի: պէտք է առաջը առնել»:

Իզուր ներքին գործոց նախարարն բացատրութիւն պահանջեց եւ նախարարը յայտնեց թէ՛ այդ մասին տեղեկութիւն մը չունի: Եւ անմիջապէս հեռագրով բացատրութիւն պահանջած է:

Սղերգի Առաջն. փոխանորդ հետեւեալը հեռագրած է:

«Հակառակ անոր որ այստեղ իսլամներու եւ Գերստեաններու միջեւ առաջուրէն աւելի լաւ են յարաբերութիւնները, բայց մէկ քանի օրէ ի վեր իսլամները զոյց հանած են թէ պիտի կոտորեն քրիստոնեաները: Այս սպառնալիքը առաջ եկած է յափտակուած ինչքերու իրենց տէրիւն վերադարձնելու խնդրոյն առթիւ: Կառավարութիւնը այս մասին իրական գործ մը չի տեսներ, այս պատճառաւ քրիստոնեայ հոգեւոր պետերը կառավարչին հետագիւրը ստորագրել չուզեցին, որուն վրայ սպառնալիքները սաստկացան: Գերստեանայք իրենց գործին չեն կրնար հետեւիլ ազատօրէն: Երկու կը տրեմ:

Լա Թիւրքի կը գրէ թէ նախորդ եպարքոս Դեմաթի վաշալի տղան իր հօր անկուսէն վշտացած, արդի նախարարութիւնը տապալելու նպատակաւ, 5000 ոսկի բաշխեց է բռնապետութեան կուսակիցներու, զոգոհներու եւ դատարկագործներու, որպէս զի Սուլթան Ահմէտի հրապարակին վրայ մեծ միջոցներ մը գումարներ եւ կեպ վճարեցին: Եւ այս կրկին իշխանութեան գլխիւ անցնելու Ոստիկանութեան կողմէ զրկուած տեղեկագրի մը վրայ եպարքոս Հիւսի փաշա միւս նախարարներուն հետ խորհրդակցելով հարկ եղած միջոցները ձեռք առնել է: Կըսուի թէ, կը գրէ նոյն թիւը, թեւադրիչները Անատոլիոյ նահանգներն ալ մարզեր զրկել են խառնակութիւններ անոնք բերելու համար: Այս պատճառաւ միջոցներ գումարելէ առաջ կառավարութեան տեղեկութիւն տալու հարկը ծանուցուած էր անցեալ օր, ինչ որ քննադատած էին կտրդ մը թերթի: Իբր նոր բռնաբարութիւն մը նկատուի:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նորընտիր Պատր. Տեղապահ Տ. Արշարունի Սրբազանին պաշտօնը վաւերացնող իրատէն Պատրիարքարան հաղորդուած է: Ն. Սրբազանութիւնը այսօր արդէն Պալատի հասած պիտի ըլլայ:

Սոսի վաճառատեան թիւն ազարակէն 5000 արտավար հող իսլամ գաղթականաց յատկացնելու համար Պետական Խորհրդոյ որոշումը Տէր Սահակ կոթողիկոսին հաղորդուելուն վրայ, Նորին Արեւմտապատուութիւնը հեռագիրներով բողոքած էր նախարարութեան: Պատրիարքարանի և Կիլիկիոյ առաջնորդարաններուն, յայտնելով միանգամայն թէ Աստուծոյ և Ազգին առջեւ պատապախանաւ չմնալու համար կաթողիկոսութիւնէ կը հրաժարի: Այս լուրին վրայ Սոսի մէջ 2000 և Ատանայի մէջ 5000 ազգայիններ միջոցներ գումարելով, միահամուռ բողոքեցին բռնաբարութիւնէ մը: Սոս. Երեսփ. Ժողովոյ նախագահին, Եպարքոսին և Պալատի թուրքերէն Հայերէն, Թրանսերէն և Անգլիերէն լրագիրներուն:

Մեծ-Եպարքոսը Ատանայի կուսակալին միջոցաւ Տ. Մուշէղ Եպիսկոպոսի հեռագրաւ կը պատասխանէ: «Ղոկած հեռագիրները ստացանք: Խնդիրը նկատողութեան առնելով պարտ ու պատշաճը պիտի տնօրինուի: Ժողովուրդին զեկուցուի որ սոցիալական հարկ չկայ: Կը յուսանք որ նրապատառը լուծուի մը պիտի տրուի խնդրոյն»:

Հնդկաստանի Կալկաթա քաղաքին մէջ 88 տարի առաջ հաստատուած Հայոց Մարդասիրական Ճեմարանի նախկին ընթացաւարտներէն 64 ազգայիններ Յունվոր 3 16ին մեծ հացկերոյթ մը տուած են ի պատիւ այդ կրթարանին հիմնադիրներուն և վարիչներուն: Այդ առթիւ միութիւն մը կազմուած է Ճեմարանի աւելի առաջ տանելու համար: Բաժանիկներ առաջարկուած են Էտուարտ թագաւորին և Մատթէոս Կոթողիկոսին կենաց: Ներկայ եղող Անգլիացիներ գովեստով խօսած են Հայոց մասին և ըսած են «Ճեմարանին նախկին սաներէն շատերը այսօր մեծափառութեամբ վաճառականներ և վաճառականութեան իշխաններ» եղած են:

Նոյնպէս Կալկաթայի ողջայինք յունվար 25ին թատերական ներկայացում մը տուած են ի նշան պատ Դոմալիոյ երկրաշարժէ արկածեալներուն, երախտագիտութեամբ յիշելով որ Դոմալիացիներ օգնած էր հայ տառապեալներուն ջարդերէն յետոյ:

Երուսաղէմէն խուժ մը ուխտաւորներ հեռագրած են Պատրիարքարան թէ Սիւրբանութեան և քանի մը անձանք ան-

ձերու թելադրութեամբ մաս մը քաղաքացիներ ծայրայեղ միջոցներով սպառնացան աղջակին քննչներուն որոնք յանկարծ եափա մեկնեցան: Վերջին մէջ ապահովութիւն չկայ: այս վիճակը ուխտաւորներուն անհանգստութիւն է: Անմիջապէս դարման կը խնդրենք:

Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց նախարար Գաբրիէլ է. Նորատունկեան: Ազգ. Երեսփոխանութիւնէ հրաժարած էր տակուին ամիս մը առաջ, կրկին Սամաթիաէ Երեսփոխան ընտրուած է:

Կովկասի բանտերուն մէջ 200ի չափ Հայ Դաշնակցականներ կը գտնուին այսօր: Դաշնակցութեան կոմիտէները խիստ լեզուութեան կրկնելու կը հրատարակեն ներկայ Թուս կառաւարութեան դէմ: Միայն սակեւորութեան դէմ: Տուժարի մէջ մերժուեցաւ Պալիշիկի չի հայահալած առաջարկը:

Վանայ մէջ քանի դաւառներուն մէջ սարսափ տղաղ Հիւսէյին փաշան վանեցիներուն պահանջին վրայ կրկին բանտարկուեր է: Վանեցիք կը կասկածին թէ այդ չարագործը պալատէն պաշտպանուելով կրկին ազատ արձակուի: Բիւզանդիոն գեղեցիկ լաւատեսութեամբ մը այլեւս անտեղի կը գտնէ այս կասկածը:

Պարսից Շահին և Հայոց Առաջնորդին միջեւ հետեւեալ տեսակցութիւնը տեղի ունեցեր է: զոր կը կարգանք Բիւզանդիոնի մէջ:

«Թէհրանէն կը գրուի Յունվար 20 թուով թէ «Այլադեան Արք. Պ. Յովսէփ Միրզախանցի բնիկ-րակցութեամբ երէկ Պաղը-Շահ երթալով շատ սիրալիր կերպով ընդունուեցաւ Շահին կողմէ: Ունկընդրութիւնը տեւեց մէկ ժամու չափ: Մէհմէտ Ալի Շահ յայտնեց թէ երբեք կասկած չունի Հայ ժողովուրդին հաւատարմութեան մասին, ու ինչպէս մինչեւ հիմա, նոյնպէս և այսօր հետեւ պիտի ջանայ որպէս զի Հայերը զերծ մնան կեանքի և ինչքի անտպահովութենէ: Հիւսէյն անոր որ, յարեց, զանազան նահանգներէ հասած հեռագիրներու դէպ մը ունիմ Հայերու կողմէ ըմբոստացումի և անհաւատարմութեան լուրեր պարունակող, չեմ ուզեր բնաւ հաւատ ընծայել այդ ամենուն: մինչեւ հիմա դէպի Հայերը ունեցած համակիր վերաբերումս ու նպաստաւոր գաղափարներս չեմ փոխել տակաւին: Երեսփոխան հեռագրական խիստ հրահանգներ տալ ամէն կողմ որպէս զի հայ ժողովուրդին իրաւունքները չի բռնաբարուին ու կառավարութեան կողմէ կատարեալ պաշտպանութիւն վայելեն: Սրբազան Առաջնորդին խօսքը

քերը կը թարգմանէր Պ. Յովսէփ Միրզաբեկը, մաքուր պարսկերէնով մը: Պահ մը Մէհմէտ Ալի յայտնեց թէ ինք կատարելապէս ծանօթ չէ պարսկերէն գրական լեզուին: Հետեւեալ քանակ թիւով տալիս Ուսումնական թիւը շարունակուեցաւ Ատրպատականի թուրքերէնով:

— Էջմիածնայ Սինոդը 100 բուպի յատկացուց իտալիոյ արկածեալներուն:

— Ողբացեալ Արփիար Արփիարեանի կղերական մահուան տարեգարձին առթիւ Գահիրէի Լուռա-քեր-Արեւ թերթին փետրուարի թիւը ամբողջովին նուիրած է հանգուցելոյն յիշատակին: Այդ թիւէն կը տեղականանք թէ յուշարձանի համար Եգիպտոսէն և արտասահմանէն 60 անգ. ոսկի և կովկասէն Մշակի միջոցաւ 1000 ֆր. հաւաքուած է ցարգ: Յանկու թիւն կայ այդ նահատակ գրողին նշխարները Պոլիս փոխադրելու և հոն կառուցանելու իր յուշարձանը:

Հ Ա Վ Ա Տ Ի Ս Ա Թ

ԹԻՒՐԻՔԻԱ

«Հուրրիյէթ, Ատալէթ վէ Միւսալաթը շաշարիւ էլան իթմիշ օլան իթթիհատ վէ թէրագըր թիւրք գոմիթէսի վէ հիւքիւմէթ ֆագիր վէ մուհաճիր. միլլէթ տաշարըմըզա էլան ճիտտի պիր մուսալէնէթտէ պուլունմաճըլ տըր: Հուրրիյէթէ էն չօգ գուր. պանլար վէրմիշ օլան, էն զիյատէ ֆէտաքեարըգտա պուլնտն էրմէնի միլլէթինին գահէթգատէկեանը վէ մուհաճիրլէրի պուտէրէնէ երկը իւթիւնէ պըրագ մագ ատայէթ մի տիր 1896 տա գըրկընլարտան գաշուպտէ Պուկարիայա իլթիճա իթմիշ օլան օնպինլէրնէ մուհաճիրլէրիմիզ պուրատա էնվարի մուսալէնէթ կէօրմիշ իքէն, շիմտի ասըլ քէնտի վաթանլարընա ալտէթլէրինտէ պիքէս վէ պիվայէ պըրագըրլըզլարը հալտէ նէ տէրէնէ մէյուս օլտըզլարընը վէ իսլամ վաթանտաշլարընա նէ կէօնա ըսընպիլէնէլէրինի թիւրք քօմիթէսի թէֆէքթիւր իթմէլի տիր:

— Սթանպուլ պողազընտա իշլէյէն Մահսուսէ վաքօր իտարէսինին թայֆէլէրի կէյէն կիւն Պապը Ալի էյնիլնտէ պէօյիւք պիր նիւմայիշ իճրա իթտիլէր: Ձապիթլէր վէ սիւվարիլէր նիւմայիշ իթմէլէրի տաղըթմաք իշլէն միւտալէլ իթմէլէրինտէ, տէհշէթլի միւտարէպէլէր վուգու պուլտու 8 քիշի եարէլէնտի վէ պիր քիշի էօտիլ:

— Էրբանշէհրէ կէօնտէրի միշ օլան Հէյէթի մալսուսէ կէ-

չէն եազըն օրատա վուգու պուլտան գըրկընա վէ մէզալիմէ մէտ խէլտար օլանլարը մէյուտան չըգարմագ իշլէն մուհսիր թէտպիրլէր էլէ ալմըլ տըր: Գաթըլ օլընան Քիւրտ Իպրահիմ բաշանըն տէրամպար իթմիշ օլտըզլարիլէրէտէն 50-60,000 քիլէ պուլտայ սօյուլմըլ օլան քէյլիլէրէ թէվզի իթմիշ տիր: Տահա 1.2 երկ պին քիլէ պուլտայ 40,000 գըյէ բիրինն, 20-25,000 գըյէ եազ հազըր պուլընուպ մէզալա չըգարմըլ տըր: Ձուլմ վէ եաղմայա իշլէրաք իտէն Կարաքէշիլի աշիթիլէր ըշիլիլէրինտէն օն քիշի վիւրանշէհրտէ վէ Սէվէրէկտէ հապս իտիլմիշ տիր, վէ տիլէր օնլարճա ըշիլիլէր թաագիպ օլու նիյօրլար: Քէզա Իպրահիմ բաշանըն իւշ իսիլմըլարը Ապտիլ—Համիտ Մահմուտ վէ իսմայիլ վէ տամաթը Հիւսէյին վէ Միլլի Աշիթիլէրինտէն 4-5 պէյլէր, ալէհլէրինտէ 40 ատէթ իսթիտա պուլընմաղլէ մահպուս օլունմուշլար:

— Թիւրքնէ թէքէլիւմ իթմէյէն գազալարտա մահէլին լիտանը տալիլ ըշմիլ լիտան կիպիլ իսթիմալ օլընմագ խուսուսընտա հիւքիւմէթին թէքլիլ ֆինի Մէհլիսի Մէպուսան ըշտտ իթտի. նէ կիւզէլ միւսալաթ... Ահմէտ Րիզա պէյին անլապըզը միւսալաթ իշլէ պուգատար օլապիլիլ իտի:

— Անտուլուտան վարիտ օլան գօնսուրս բաքօրթլարը աշվալը աղըր օլտըզըն պիւտրիլլարաւ ասայիշ վէ էմիլլէթ եօգ տըր: հիւքիւմէթ թէքսիլիլ տիր, ֆագաթ Սատրազամ Հիլմի բաշանըն իթթիլապ իթտիլիլ թէտպիրլէր սայէսինտէ աշվալըն խաֆիլէնմէսի տիրլումաթ տաիրէլէրինտէ մէհմուլ օլունիյօր:

— Մէհլիսի Մէպուսանըն մարտ խիթամընա գատար տէվամ իթմէսինի ըշիլ Պապը Ալիյէ թէքլիլ իթտի:

— Աւստրիա մալլէրինէ գարըն պօյթթաթ գալգմըլ օլտըզը կիպիլ Պուկար մալլէրինէ գարըն տալիլ պօյթթա նիւյայէթ վէրիլմէսի իշլէն Գոմիթէ թարաֆընտան համալարա վէ սինտիքայա թէնպիհ օլունտու:

— Սէրպիայա նազլ իթմէք իշլէն Սլէանիքտէ թուլթուլմըլ օլան 15000 քիլօ տինամիթի կէշիլմէմէք իշլէն Պապը Ալիտէն Սլէանիք հիւքիւմէթինէ էմիր վէրիլտի:

Տ Ա Ի Ի Լ Ի Է

Էրմէնիտան գահէթգատէկեանը մէնֆաթընա Պուրկազտա կէնն էրմէնիլէր թատաֆընտան վէրիլմիշ օլան թէաթթօյա մալսուս թէշթիլ օլընան գատընլար հէյէթի Հաշմէթլու գրալիքա է-

լէօնօրա հազընթլէրինէ միւրաճտաթ իթմիշ օլմաղլէ, զաթը հաշմէթսըմաթ ճանրպինտէն 60 ֆր. իհսան պուլուրըմըլ օլտըզը մաէլ իթթիլապ պիւտրիլմէքտէ տիր: Սէպէպի:

— Ձար Ֆէրտինանտ հապէթլէրի վիէննայա ալտէթ իթմիշ վէ Պէրլինէ վէ Բարիզէ տալիլ սէյահաթ իտէնէկի եազըլմագտա տըր:

— Պուկարիանըն թիւրքիայա վէրէնէկի թաւիլթաթ 125 միլիոն ֆրանգա պալիլ իտիլմիշ վէ թիւրքիա բազիլ օլմուշ օլտըզը վէ պուլ էսաա իւզէրինէ իսթիլաթ հալլ իտիլմէկի պիւտրիլլիյօր: Ֆագաթ պուլ մէպաղտան 40 միլիոնը շարգ չըմէնտըֆէրլէրին գըյմէթի տիր:

ՍԵՐՊԻԱ

Պէլկրատաքի Րուս էլիսի խարիճիյէ նաղըրընա կիտուպ, սուրէթի տօսթանէտէ նասահաթ իթտիլլէր Սերպիա արաղի թալէպինտէն վէ Պօնա. Հէրսէկին ալթօնօմիա ուսուլի իլէ իրատէ օլընմաթ իտտաթընտան սարֆը նաղար իթմէլի տիր: Պիր գաշ սահաթ սօնրա Ալմանիա, Ֆրանսա վէ իթալիա էլիլէրի տալիլ խարիճիյէ նաղըրընա կիտուպ, այնը նասահաթ իթտիլլէր:

Էլիլէրին կիթմէսինտէն սօնրա վիւքէլա մէհլիլ թէնէմմիլ օլունտը. նաղըրլար իթթիլաթը արա իլէ գարար վէրտիլէր քի Սերպիա իտտալարընտան ասլա վազ կէյէմէլ. հէր նէգատարտէ էվրօքանըն ատալէթթէրլէրիլիլէնէ ինանըր իսէ արաղի թալէպինի վէ Հէրսէք. Պօնա մուլթարիլլէրին իտտաա իթմէքտէն տուր օլմայաճագ տըր:

Շու հալտէ մէսէլէ աղըրլաշիյօր. ֆագաթ Սերպիա քիմէ կիւլէնիյօր:

ԱՃԷՄԻՍՏԱՆ

Բէշթ շէհրի ըսեան իթմիշ օլուպ, Շահըն կէօնտէրտիլի ասքէրլէր եօլտա գալըլլար տըր: Բէշթտէն 60 միլ իրագտա օլան իքի շէհրլէր իսթիլալըլարըն էլանտէ տիր: Բէշթտին իսթիլալըլարըն Շահըն օրտուսը կէյէմէսին իշլէն եօլլարտա իսթիլգեամլար եաղմագտա վէ պօմպալար եէրլէշտիլմէքտէ տիրլէր: Եօլըլարըն վէ թիւնար մալլէրիլիլ կիտուպ կէլմէսի միւլթիլիլ օլմուշ վէ եօլլար գաթանմըլ տըր:

Թէհրան էհալիսի իսթիլալտան եօրուլմուշ վէ պըզմըլ օլարագ, էլիլէրտէն հիմայէ վէ մուսալէնէթ իսթիլհամ իտէյօր: Շէհրին ալ կիւնտէն թօրա թուլթուլաճաղընա տայիլ եաթթալար տաղըլմըլ տըր:

Սպահան իւզէրինէ կէօնտէրիլմիշ օլան Շահըն ասքէրլէրի էլան Դուլտա տուրմուշ տըրլար:

Սպահանըն էնճումանը թէլէկրաթլարլէ պիւտրիլլէր տիրքի էհալի հաղըրլանմըլ օլուպ Շիրազ, քէզա թէհրան իւզէրինէ կիթմէկէ էմիր պէքէյօր: Շու հալտէ Շահըն վաղիլլէր թէհլիքտէ պուլունիյօր:

ԹԻՒՒՃՃԱՐԻՑԻ

ՋԱՆԻՐԷ

ՊՈՒՂՏԱԾ		
Վալօն	100 քիլօ	22
Արապա	15-80 լիպ.	17-60
ԱՐՔԱ		
Վալօն	100 քիլօ	14-14.80
Արապա	45-52 լիպ.	8.40-8.60
ԵՈՒԼԱՅ արապա	33-36 լիպ.	5.60,
»	100 քիլօ	11-10
ՋԱՎՏԱՐ արապա	52-57 լիպ.	13-1
ՆԱՍՈՒԼԱՆ	100 քիլ.	16.22
ՏԱՐԸ արապա		9.80
ԲՕԼՕՁ արապա	55-60 լիպ.	15-16
ՄԻՍԻՐ		10 10.60
Կիւնտէ վալօն	70/80 վէ	200-300
արապա կէլմէքտէ.		

ՊԱՅԱԼԻՑԷ		
Վարնա թիւրքալընտա պաղպալիլէ մալլէրին պու կիւնքի ֆիլաթը, ալթուս ֆրանք իլէ:		
ԳԱՀՎԷ		2.25
Շէֆէր նէմէ		89
Շէֆէր քէսմէլ սանտըգ		45
Բիրինն ձէնօվա չուվալը		45-45
» Ֆիլիպէ		45-
» Ինկիլիլ		33-
Բիգօն		50.
ԿԱՉ Սանտըգ		10 90.
Ջէթիլ եաղը քիլօ		1.80 2.10
ԳՈՒՐՈՒ Իւզիլմ		70/60.
ԵՈՒՄՈՐԹ 100 ատէթի		6.-

«ԱՍՉՄԱՎԷՊ»

Ազգային, Բանասիրական, Գրական Պատմական Կենսագրական Աստաթերթ Բաժնեգին տարեկան 10ֆր. հաջէ Խմբ. «Բազմալիպ» Ս. Ղազար (Իտալիա) Վէնետիկ

«ՇԻՐԱԿ»

Շարաքական Հանդէս Գրական եւ Բաղադական Բաժնեգին տարեկան 12ֆր վեցամսեայ 6ֆր: Հասցէ Տնօրէնութիւն «Շիրակ» Խորասանէն խան, Սիրքէճր 4, Պոլիս

«ԼՈՒՍԱԲԵՐ—ԱՐԵԻ»

Երկօրեայ թերթ Ազգային եւ Բաղադական Բաժնեգին տարեկան 15ֆր. Հասցէ Վարչութիւն «Լուսաբեր-Արեւ» Երզրի Գահիտ

«ԲԻԻՋԱՆԴԻՆ»

Ազգայնական Անկախ Քաղաքական Բաժնեգին տարեկան 36ֆր. վեցամսեայ 18 ֆր. Հասցէ Տնօրէն «Բիւզանդիոն» հայ օրաթերթի 4, Պոլիս

Издатель: X. Курадянъ

Տպարան «Իրաւունք» — Վանա